

Marttinen gegn Finnlandi

Dómur frá 21. apríl 2009

Mál nr. 19235/03

6. gr. Réttur til réttlátrar málsmeðferðar fyrir dómi

Rétturinn til að fella ekki á sig sök.

1. Málsatvik

Kærandi, Mikko Marttinen, er finnskur ríkisborgari, fæddur árið 1945 og búsettur í Helsinki. Árið 2000 var hann grunaður um skilasvik þar sem grunsemdir vöknðu um að hann hefði ekki upplýst réttilega um eigur sínar í skuldamálum á hendur honum árin 1994 og 1997, þar á meðal um hlutafé hans í tveimur fyrirtækjum og bifreiðum. Hið sama hefði verið uppi á teningnum í gjaldþrotamáli hans í nóvember árið 1995 og janúar árið 1996. Vegna grunsemda um að hann hefði framið refsiverð brot sat hann í gæsluvarðhaldi frá 26. janúar til 22. mars árið 2000. Rannsókn málsins var tímabundið hætt árið 2005 og saksóknara falið að fara yfir það. Á þeim tíma sem málið var til skoðunar hjá dómstólnum var óljóst hvort saksóknari legði til að kærandi yrði saksóttur.

Þegar málið var til rannsóknar árið 2000 var kærandi krafinn upplýsinga um eigur sínar svo unnt væri að tryggja lánardrottnum hans fullnaðargreiðslur vegna skulda hans við þá í tengslum við fyrri málin. Hann neitaði og vísaði til þess að gögnin tengdust einnig rannsókn um skilasvik hans. Hann vísaði til réttar síns um að neita að bera gegn sjálfum sér eða fella á sig sök. Sama dag var úrskurðað að hann skyldi afhenda gögnin ellegar sæta sekt. Hann neitaði og vísaði til réttar síns samkvæmt 6. gr. sáttmálans. Í nóvember árið 2000 gerði dómstóll honum að greiða sekt að andvirði rúmlega 8.400 evrur og var sú ákvörðun staðfest af hæstarétti í desember árið 2001.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kærandi hélt því fram að brotið hefði verið í bága við 1. mgr. 6. gr. sáttmálans þar sem hann hefði verið sektaður fyrir að neita að afhenda yfirlit yfir allar eigur sínar og það þrátt fyrir að hann væri á sama tíma grunaður um skilasvik. Þannig hefði honum beinlínis verið refsað fyrir að neita að bera gegn sjálfum sér eða játa á sig sök.

Niðurstaða

Dómstóllinn benti á að hlutverk sitt væri einkum að kanna hvort það samræmdist ákvæði 6. gr. sáttmálans að leggja sekt á aðila þegar þeir neituðu að afhenda gögn vegna rannsóknar stjórnvalda þegar fyrir lægi að sömu gögn kynnu að vera notuð í rannsókn í sakamáli á hendur viðkomandi. Hann benti á að málið sem hér um ræddi varðaði ekki notkun umræddra gagna í sakamáli heldur þvingun stjórnvalda til að fá þau afhent.

Dómstóllinn benti auk þess á að hugtakið *sök* í skilningi 6. gr. sáttmálans hefði sjálfstæða merkingu og ætti við um það þegar rannsókn eða meðferð máls væri farin að hafa umtalsverð áhrif á stöðu manns sem grunaður væri um refsiverða háttsemi. Í máli kæranda hefði rannsókn hafist og sneri að því hvort hann hefði ekki gefið réttar upplýsingar um eignastöðu sína í gjaldþrotamálum árin 1994 og 1997. Því væri hann borinn sök um refsivert brot á sama tíma og þess væri óskað að hann afhenti gögn í tengslum við rannsókn stjórnvalda árið 2000. Að sama skapi var hann borinn sök um refsivert brot í skilningi 6. gr. þegar þvingunarráðstöfun í formi sektar var beitt þrátt fyrir að saksóknari hefði ekki enn gefið út ákæru á hendur honum. Dómstóllinn gat því ekki fallist á sjónarmið stjórnvalda sem héldu því fram að rétturinn til að neita að bera gegn sjálfum sér ætti ekki við á þessu stigi máls.

Dómstóllinn benti á að það væri eðlilegur þáttur í stjórnsýslu aðildarríkjanna að krefjast ýmissa upplýsinga og gagna frá almenningi. Mætti sem dæmi nefna ýmiss konar upplýsingaöflun þeirra í tengslum við reglubundið skattauppgjör. Erfitt væri að sjá skattyfirvöld starfa með eðlilegum og virkum hætti án slíkrar upplýsingagjafar almennings.

Dómstóllinn vísaði til þess að ekki lægi fyrir hvort gögnin sem kærandi var krafinn um yrðu notuð í hugsanlegu sakamáli á hendur honum. Það var þó ekki útilokað að þau yrðu hugsanlega notuð gegn

honum. Að mati dómstólsins væri þvingunarráðstöfun í formi sektar til þess fallin að skerða kjarna þess réttar sem 1. mgr. 6. gr. sáttmálans væri ætlað að vernda, þ.e. rétt manns til að neita að játa á sig sök eða bera gegn sjálfum sér. Starfshættir stjórnvalda við skuldainnheimtu gætu í engum tilvikum réttlætt það að komið væri í veg fyrir rétt kæranda, sem borinn væri sökum um refsiverða háttsemi, til að neita að tjá sig um sakargiftir og þar með talið neita að játa á sig sök. Það var því einróma niðurstaða dómstólsins að brotið hefði verið í bága við 1. mgr. 6. gr. sáttmálans.

Kæranda voru með vísan til 41. gr. sáttmálans dæmdar 12.000 evrur í málskostnað.